

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะได้สรุปตามวัตถุประสงค์ อภิปราย และเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑

คำว่า “ประชานิยม” เกิดขึ้นครั้งแรกในปี ๑๘๖๐ ใช้เรียกขบวนการทางการเมืองที่มุ่งกระตุ้นให้ประชาชนใช้พลังผลักดันให้รัฐบาลทำตามจุดมุ่งหมายของประชาชน โดยไม่ต้องพึ่งพรรคการเมืองหรือสถาบันที่มีอยู่ ขบวนการนี้เชื่อว่าประชาชนมีคุณธรรมมากกว่าการฉ้อฉลของนักปกครองผู้เลื่อมใสทราม เกิดขึ้นครั้งแรกในกลุ่มปัญญาชนหัวก้าวหน้าของรัสเซียคือกลุ่มนารอดนิก เรียกว่าขบวนการนารอดนิก (Narodnichestvo) ของนักศึกษาปัญญาชนรัสเซียที่ลงไปเคลื่อนไหวเพื่อปลุกกระดมชาวนาในชนบท คำว่า populism จึงเป็นคำที่ใช้เรียกขบวนการนารอดนิกด้วย กลุ่มนี้เชื่อว่าสังคมรัสเซียสามารถก้าวกระโดดไปเป็นกลุ่มสังคมนิยมได้โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนของการพัฒนาทุนนิยม โดยอาศัยพื้นฐานของระบบคอมมูนของชาวนาที่มีอยู่แล้ว กลุ่มนารอดนิกเชื่อว่าการปฏิวัติต้องเป็นงานของประชาชน ไม่ใช่ของนักปฏิวัติอาชีพกลุ่มน้อย ช่วงปลายศตวรรษที่ ๑๙ กลุ่มมาร์กซิสต์รัสเซียเรียกแนวทางการปฏิวัติที่ไม่ใช่มาร์กซิสต์ว่า “Populist” และกลายเป็นความหมายที่ยอมรับกัน จึงมีการกล่าวว่า ประชานิยมของกลุ่มนารอดนิก มากกว่าคำว่า ประชานิยมของสหรัฐอเมริกา เพราะแนวคิดนี้ไม่ประสบผลสำเร็จในอเมริกา แต่ประสบความสำเร็จในรัสเซียมากกว่า เพราะในอเมริกาเมื่อเกิดขบวนการเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองที่ ๓ ของสหรัฐอเมริกาในทศวรรษที่ ๑๘๙๐ ในช่วงนั้นมีการรวมตัวกันของเกษตรกรรายย่อยซึ่งไม่พอใจแนวทางการพัฒนาประเทศที่เต็มไปด้วยอิทธิพลของบริษัทขนาดใหญ่ พวกเขา รวมตัวกันก่อตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาใหม่ในชื่อว่า “พรรคประชาชน” (People's Party) พรรคการเมืองนี้ได้ส่งนายวิลเลียม เจนนิงส์ ไบรอัน (William Jennings Bryan) เข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีในการเลือกตั้ง ค.ศ. ๑๘๙๖ แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ จากนั้นพรรคนี้ก็สลายตัวไป

ผู้วิจัยสรุปจากประชานิยมที่แม้อุบัติไปทั่วโลก แต่ในประเทศแถบลาตินอเมริกาเช่นอาเจนตินาเป็นต้น จบลงด้วยเรื่องน่าคับแค้นของประชาชน ทฤษฎีประชานิยมที่กล่าวถึงกันในสังคมไทยเวลานี้จึงเป็นแนวคิดเชิงลบที่ไม่อาจจะเรียกว่าอุดมการณ์หรืออุดมคติ ประชานิยมเชิงลบนี้มีองค์ประกอบ ๒ อย่างคือ

๑. การให้นั้นบรรเทาความยากจนได้ชั่วคราว เป็นการให้แบบหวังคะแนนนิยมเพื่อดูแลรักษาอำนาจและผลประโยชน์

๒. การให้นั้นทำด้วยเจตนาที่ไม่บริสุทธิ์ ใช้การให้นั้นเป็นเหยื่อล่อ ลวงให้ประชาชนหลงขึ้นชมตนเพื่ออำนาจทางการเมืองและผลประโยชน์มหาศาล

ประชานิยมได้ยึดแนวคิดทฤษฎีเคนส์มาใช้ เพราะสามารถสอดคล้องกับเมื่อเศรษฐกิจตกต่ำถึงภาวะวิกฤต เขาคัดค้านทฤษฎีจ้างงานเดิมที่เสนอให้ลดค่าจ้างเพื่อจูงใจให้นักธุรกิจลงทุน โดยเคนส์เห็นว่าเป็นการไปลดอุปสงค์ทำให้เศรษฐกิจยิ่งตกต่ำและเสนอให้รัฐเข้าไปทำหน้าที่เพิ่มอุปสงค์อย่างจริงจัง

เหตุที่ประเทศผู้ใช้ประชานิยมต้องใช้ทฤษฎีของเคนส์ก็เพราะการลดแลกแจกแถมอันเป็นกลยุทธ์ในการหาเสียงนั้นต้องใช้งบประมาณของประเทศจำนวนมากจึงส่งผลต่อการเงินของประเทศ ในเวลาการเงินเกิดวิกฤตจึงใช้ทฤษฎีเคนส์เป็นทางออก บางครั้งต้องกู้เงินจากนอกประเทศมากระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศตามทฤษฎีเคนส์ดังกล่าว

สรุปว่า ประชานิยมในประเทศไทยถูกกล่าวถึงในฐานะประชานิยมไม่สร้างสรรค์หรือประชานิยมเชิงลบ หมายถึง การให้วัตถุหรือผลประโยชน์เพื่อสร้างความนิยมและรักษาอำนาจทางการเมือง ไม่มีความจริงใจที่จะแก้ปัญหาบ้านเมือง ประชานิยมเกิดจากการเอาใจประชาชนของชาวปัญญาชนนารอดนิกในรัสเซีย อเมริกา กลุ่มโลกที่สาม จีนแดง และแถบลาตินอเมริกา ต่อมาประชานิยมได้ยึดทฤษฎีเคนส์มาใช้แก้ปัญหาเศรษฐกิจ เพราะสอดคล้องกับการแก้ปัญหาวิกฤตเมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ เหตุที่เกิดในอาเจนตินาทำให้ประชานิยมถูกมองในเชิงลบมาจนถึงปัจจุบัน

๕.๒ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒

การให้ในพระพุทธศาสนามีองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ชัดเจน องค์ประกอบคือ วัตถุที่จะให้ ผู้ให้ ผู้รับการให้ และมีตัวชี้วัดที่ชี้วัดว่าการให้อย่างไรมีผลมาก ผลน้อย ไม่มีผล และการให้ที่ให้โทษทำให้ผู้ให้ต้องไปนรกก็ยังมี ส่วนธรรมานุปทานนั้น ถูกลมองในฝ่ายบวกว่า เป็นการให้ของผู้ปกครองที่ทำด้วยเจตนาดี หวังให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ป้องกันปัญหาโจรภัยได้

ความหมายของธรรมานุปทาน คือ เป็นการให้เพื่อเกื้อกูลทุกคนให้อยู่กันอย่างมีความสุข ไม่มีคนยากจนในแว่นแคว้น แบ่งปันเพื่อให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ธรรมานุปทานมีองค์ประกอบ ๒ อย่างคือ

๑. การให้นั้นป้องกันความยากจนได้ตลอดไป เป็นการให้แบบดูแลรักษา

๒. การให้นั้นทำด้วยเจตนาบริสุทธิ์ ไม่ใช้การให้นั้นเป็นเหยื่อล่อ ไม่หลงให้หลง

ที่มาของธรรมานุปทาน คือ ในจักรกวัตติสูตร พระเจ้าจักรพรรดิสามารถปกครองให้ประชาชนมีความสุขทั่วหน้าด้วยหลักจักรกวัตติสูตร

พัฒนาการของธรรมานุปทาน คือ ด้านประวัติศาสตร์ จากพระเจ้าทัพนเนมิในจักรกวัตติสูตร พระเจ้าอโศกมหาราช นำมาใช้จริง มาถึงประเทศไทย พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกแห่งศรีวิชัย พ่อขุนรามคำแหง แห่งสุโขทัย/ด้านหลักธรรม จากธรรมานุปทาน สุวิธีปราบโจรให้ราบคาบ ๓ ประการ ราชสังคหวัตถุ ๔ ประการ และรัฐสวัสดิการในปัจจุบัน ตามลำดับ

แนวคิดของธรรมานุปทาน คือ การให้วัตถุเพื่อให้ประชาชนอยู่กันอย่างผาสุก ไม่มีความขัดสน/เจตนาของการให้บริสุทธิ์ ไม่หลอกลวงเพื่อหวังรักษาอำนาจ คือไม่มีความคิดเอาคืนแบบการลงทุนแล้วหวังกำไร ป้องกันปัญหาความยากจนได้ เป็นการให้เพื่อให้ ด้วยหวังป้องกันปัญหาความขัดสนอย่างจริงจัง

ผลลัพธ์ของธรรมานุปทาน คือ ป้องกันปัญหาความยากจนได้ เท่ากับ ป้องกันปัญหาอย่างอื่นอีกมากมายที่จะตามมาจากความยากจน สามารถเกื้อกูลทุกคนให้อยู่กันอย่างมีความสุข ไม่มีคนยากจนในแว่นแคว้น ทำลายความตระหนี่และความถือตัวของนักปกครองได้

จุดเด่นจุดด้อยของธรรมานุปทาน คือ จุดเด่นคือสามารถป้องกันปัญหาความยากจนได้ จุดด้อยคือเมื่อจะใช้กับสังคมที่ปัญหามีมากเสียแล้วและประชากรมีจำนวนมากงบประมาณที่มีอาจจะไม่เพียงพอ

๕.๓ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓

ในการวิเคราะห์พบว่าในส่วนที่เหมือนกัน คือทั้งประชาานิยมและธนานุปทานเป็นการให้ของผู้ปกครองเหมือนกัน แต่การให้ของผู้ปกครองแตกต่างจากการให้ปกติอย่างไร เมื่อผู้ปกครองมีหน้าที่ทำให้ประชาชนอยู่กันอย่างมีความสุข ความสุขที่ว่ำนั้นย่อมหมายถึงมีปัจจัย ๔ คือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เพื่อใช้สอยอย่างสะดวกและทั่วถึง การให้สิ่งที่เป็นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการใช้ชีวิตนี้ ถ้าทำด้วยเจตนาจะช่วยเหลือประชาชนอย่างจริงใจ ย่อมไม่เป็นประชาานิยมเชิงลบ ปัญหาคือจะรู้ได้อย่างไรว่า ผู้ปกครองให้ด้วยความจริงใจหรือไม่จริงใจ ต้องดูบริบทอย่างอื่นประกอบด้วย ปัญหานี้มีความสำคัญมาก ผู้วิจัยลองสร้างตัวชี้วัดตามหลักการของธนานุปทานได้ ๔ ประการคือ

๑.ให้ด้วยเจตนาป้องกันปัญหาการขาดแคลนปัจจัย ๔

๒.มุ่งแก้ปัญหาโดยภาพรวมของสังคม

๓.ไม่มุ่งเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองเพื่อการค้าขายของตนและพวกพ้อง

๔.มุ่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในคุณธรรม

และประชาานิยมเชิงสร้างสรรค์มีตัวชี้วัด ๒ ประการคือ

๑.เชื่อมั่นในพลังของประชาชน

๒.เชื่อมั่นในคุณธรรมของประชาชน

เมื่อรวมกันระหว่างธนานุปทานกับประชาานิยมเชิงสร้างสรรค์จะได้ประชาานิยมเชิงสร้างสรรค์มีตัวชี้วัด ๖ ประการคือ

๑.เชื่อมั่นในพลังของประชาชน

๒.เชื่อมั่นในคุณธรรมของประชาชน

๓.ให้ด้วยเจตนาป้องกันปัญหาการขาดแคลนปัจจัย ๔

๔.มุ่งแก้ปัญหาโดยภาพรวมของสังคม

๕.ไม่มุ่งเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองเพื่อการค้าขายของตนและพวกพ้อง

๖.มุ่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในคุณธรรม

และได้ประชาณิยมไม่สร้างสรรค์มีตัวชี้วัด ๕ ประการคือ

๑.นักการเมืองใช้กลยุทธ์สัญญาว่าจะให้ โดยมุ่งหวังใช้พลังประชาชนเป็นเครื่องมือ

๒.ให้โดยไม่คำนึงถึงงบประมาณด้านการเงินของประเทศที่มีอยู่

๓.ไม่มุ่งแก้ปัญหาโดยภาพรวมของสังคม

๔.มุ่งเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองเพื่อการค้าขายของตนและพวกพ้อง

๕.ไม่มุ่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในคุณธรรม

จึงสรุปได้ว่าประชาณิยมและธรรมานุปัตถานเป็นการให้ของผู้ปกครองเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันในหลักการอันเป็นรายละเอียดดังกล่าว และจะรวมกันเป็นหนึ่งเดียวได้เมื่อเป็นประชาณิยมเชิงสร้างสรรค์กับธรรมานุปัตถาน ไม่มีความแตกต่าง

ส่วนความแตกต่างกันระหว่างประชาณิยมและธรรมานุปัตถานทั้ง ๗ ประการ เป็นการสรุปจากมุมมองของเขื่อนขาวไทยที่เขียนถึงประชาณิยมในเชิงลบหรือประชาณิยมไม่สร้างสรรค์ แต่ผู้วิจัยก็ไม่ลืมว่ายังมีประชาณิยมเชิงสร้างสรรค์ เพราะถ้าไม่มีประชาณิยมเชิงสร้างสรรค์เราจะอธิบายโครงการตามพระราชดำริว่าเป็นอะไรและอย่างไร ระหว่างประชาณิยมไม่สร้างสรรค์ ธรรมานุปัตถาน หรือประชาณิยมเชิงสร้างสรรค์ ข้อแตกต่างตามนัย ๗ ประการก็ปรากฏอยู่ในบทที่ ๔ แล้ว

๕.๔ ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ทั้งความเหมือนและความแตกต่างระหว่าง ทฤษฎีประชานิยมกับธรรมานุปทานไว้ แต่ยังไม่ได้เปรียบเทียบลึกถึงเรื่องประชานิยมเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยในรุ่นหลังจึงสามารถนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปใช้ศึกษาวิเคราะห์ต่อไป ดังนี้

๑. ประชานิยมเชิงสร้างสรรค์กับธรรมานุปทาน:กรณีประเทศไทย
๒. โครงการตามพระราชดำริ เป็นประชานิยมหรือเป็นธรรมานุปทาน
๓. แนวทางการเป็นรัฐสวัสดิการ:กรณีประเทศไทย
๔. เปรียบโครงการตามพระราชดำริกับประชานิยมเชิงสร้างสรรค์
๕. เปรียบเทียบประชานิยมเชิงสร้างสรรค์กับประชานิยมไม่สร้างสรรค์
๖. การสร้างตัวชี้วัดของประชานิยมเชิงสร้างสรรค์
๗. วิเคราะห์การจัดการปัจจัย ๔ ของรัฐบาลไทย
๘. วิเคราะห์การจัดการปัจจัย ๔ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว